

СЕКЦІЯ 2. РОЗВИТОК SOFT SKILLS ТА ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЯК ПРІОРИТЕТ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-619-8-36>

ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ СТУДЕНТІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Амплєєва Ольга Михайлівна

кандидат психологічних наук, доцент,

доцент кафедри соціальної психології,

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

м. Одеса, Україна

Сучасний стан розвитку суспільства, що характеризується системними змінами та екстремальними викликами, висуває значні вимоги до особистості студента [2]. У цих умовах емоційний інтелект (ЕІ) постає як критично важливий ресурс, що забезпечує не лише ефективну соціальну адаптацію, а й успішність майбутньої професійної діяльності. ЕІ визначається як особистісна компетентність, що дозволяє ідентифікувати, контролювати та використовувати емоційні явища для досягнення цілей та захисту від стресу [1].

У сучасних реаліях війни в Україні емоційний інтелект стає ключовим чинником психологічної адаптації особистості. Дослідження підтверджують, що збільшення рівня емоційного інтелекту прямо корелює зі зростанням толерантності до невизначеності [2]. Здатність опанувати тривожний стан у ситуації невідомості є важливою компетенцією ЕІ, яка дозволяє студентам зберігати резильєнтність. Більше того, виявлено прямий зв'язок між розвиненим ЕІ та посттравматичним зростанням, що виражається у вищому рівні функціонування особистості після пережитих травматичних подій.

Результати досліджень демонструють неоднорідність розвитку складових ЕІ у студентському середовищі: у значної частини респондентів (54%) домінує низький рівень емоційного інтелекту. Середній рівень (24%) свідчить про наявність уявлень про емоційну сферу, але в ситуаціях надмірного напруження таких знань може бути не досить для збереження контролю [2].

Міжособистісний емоційний інтелект часто перебуває в діапазоні низьких значень, що може призводити до неефективної комунікації та невміння розуміти емоційний стан інших людей. Найскладнішим аспектом для студентів залишається розуміння власних та чужих емоцій, де дуже низький рівень зафіксовано у 44% опитаних [2].

Особливості інтелектуальної діяльності студентів-психологів суттєво відрізняються від стилю роботи практиків. Студенти схильні до передчасної раціоналізації та логічного аналізу замість цілісного емоційного осягнення ситуації. Їхня емоційна сфера в професійному контексті часто має ейфорійно-ідеалістичну конфігурацію, що пояснюється браком досвіду роботи з реальними складними клієнтами [1].

Емоційний інтелект визначається не просто як сума знань, а як особливий психічний процес, що реалізує «стрибок» думки від сукупності поверхневих сигналів до точного визначення суті проблеми [1]. На відміну від раціонального інтелекту, який працює лінійно та логічно, ЕІ дозволяє здійснювати «рух за почуттям» істинного, використовуючи емоції як вектор для вибору правильної стратегії поведінки без усвідомлення всіх проміжних логічних ланцюжків. Це своєрідний чуттєвий «канал» доступу до досвіду, де рішення вже існує на межі логічного мислення.

Дослідження виявили суттєві відмінності у використанні емоційних ресурсів залежно від статі. Так, жінки-психологи (та студентки) схильні до глибокого емпатичного проникнення, детального обговорення переживань та побудови взаємодії навколо почуттів. Однак існує ризик «застрівання» на емоційній фазі, що може призводити до розтягнутості процесу допомоги та недостатньої концентрації на самому рішенні проблеми.

Чоловіки-психологи (та студенти) сприймають емоційну складову більш відсторонено, вербалізують і класифікують стани клієнта, але концентруються переважно на раціональних способах вирішення ситуації. Їхня стратегія може бути менш ефективною через неопрацьованість емоційного стану клієнта перед наданням рекомендацій.

Одним із ключових аспектів підготовки студентів є навчання вмінню зупиняти «внутрішній діалог». Це необхідно для досягнення стану «чистого сприйняття» інформаційного потоку від іншої людини, оскільки раціональні фільтри часто блокують дійсно важливу невербальну інформацію, підміняючи її готовими теоретичними схемами. З набуттям практики ці почуття трансформуються у більш прагматичні інструменти: професійну доброзичливість, відповідальність та «тверезу» відстороненість.

У контексті сучасних викликів ЕІ виступає фундаментом для резильєнтності. Так, високий рівень ЕІ дозволяє студентам ефективно

долати стрес через розуміння та регуляцію негативних емоцій, трансформувати травматичний досвід у посттравматичне зростання та зберігати стійкість у ситуаціях невизначеності, оскільки здатність опанувати тривогу в невідомих обставинах є прямою компетенцією емоційного інтелекту.

На відміну від досвідчених фахівців, студенти часто концентруються на власному «Я» та статусі, що може перешкоджати емпатичному проникненню у внутрішній світ іншої людини. Розвиток ЕІ не відбувається стихійно, потребує не лише теоретичних лекцій але і цілеспрямованого формування в ході фахової підготовки. Спеціальна психологічна підготовка має включати:

1. Тренінги з розпізнання невербальних сигналів (міміка, жести) та розуміння їхнього емоційного змісту.

2. Вправи на зупинку внутрішнього діалогу та формування «чистого сприйняття» інформаційного потоку від іншої людини.

3. Розвиток емпатії через техніки віддзеркалення почуттів та емоційних станів.

4. Навчання самомотивації та управлінню власними емоціями у стресових ситуаціях.

Отже, емоційний інтелект студентів у сучасних умовах є динамічною структурою, розвиток якої дозволяє перетворювати негативний досвід на ресурс для особистісного зростання. Формування високого рівня ЕІ є необхідною умовою для підготовки конкурентоспроможних фахівців, здатних ефективно діяти в умовах змін та невизначеності.

Література:

1. Амплеева О. М. Емоційний інтелект в структурі професійної діяльності психолога : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.01. Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. Одеса, 2013. 206 с. С. 12.

2. Амплеева О. М., Таранюк Г. Г. Взаємозв'язок емоційного інтелекту та психологічної адаптації особистості до умов війни. *Габітус*. 2023. № 45. С. 89–94. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2023.45.15>.

3. Гоулман Д. Емоційний інтелект / пер. з англ. С.-Л. Гумецької. Харків : Віват, 2020. 512 с. С. 1.

4. Носенко Е.Л. Емоційний інтелект: концептуалізація феномену, основні функції. Київ : Вища школа, 2003. 126 с. С. 1.

5. Bar-On R. The Bar-On Emotional Quotient Inventory: Technical Manual. Toronto : Multi-Health Systems, 1997. 216 p. P. 34.

6. Goleman D. Emotional Intelligence. New York : Bantam books, 1995. 352 p. P. 34.

7. Salovey P. and Sluyter D. (Eds). Emotional development and Emotional Intelligence: Implications for educators. New York : Basic Books, 1997. 288 p. P. 4.

8. Maddi S.R. Hardiness: The courage to grow from stresses. *The Journal of Positive Psychology*. 2006. Vol. 1 (3). P. 160–1685.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-619-8-37>

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА SOFT SKILLS ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ АЛГОРИТМІЧНОГО МИСЛЕННЯ

Бойко Ольга Павлівна

*кандидат фізико-математичних наук, доцент, доцент кафедри
прикладної математики та інформатики,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»
м. Одеса, Україна*

Халецька Катерина Віталіївна

*доктор філософії (PhD), вчитель інформатики,
комунальний заклад «Рішельєвський науковий ліцей»,
стейкхолдер ОПП Середня освіта (Інформатика. Англійська мова),
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»
м. Одеса, Україна*

У сучасному освітньому процесі одним із ключових та складних аспектів є мотивація здобувачів освіти до навчання. Парадигма нового пізнання дедалі чіткіше орієнтується на формування когнітивної автономії особистості, замість традиційної передачі знань й умінь, які дистанціюються від шаблонів конкретного навчального предмета. У зв'язку з цим особливу актуальність набуває розвиток емоційного інтелекту (emotional intelligence) та soft skills, що забезпечують здатність здобувачів освіти до саморегуляції, рефлексії, ефективної взаємодії та продуктивної діяльності. Емпіричні спостереження в межах курсу інформатики підтверджують, що значні можливості для